

ספר

שלום יהודה

חידושים וביאורים לסדר

מועד

וביחוד לסמי

שבת עירובין ומוכה

אשר חנן די' אותי הצעיר

אליעזר מנחם פלצינסקי

ראש ישיבת בית אריה ירושלים

בן לאאמור"ר הרב הגאון

מוה"ר שלמה יהודה ליב זצלה"ה

אב"ד ווישקי ודזוינסק

בהרב הגאון מוה"ר משה מישל זצלה"ה

מהדורה חדשה עם הוספות רבות ותיקונים

ונקט עליו שיעורים על

מסכת פסחים

כולל קונטרס חילופי מכתבים עם

מרן החזו"א

נדפס ע"י מכון בית אריה

פניה"ק ירושלים תשכ"א

שנת תשע"ב לפ"ק

תוכן הענינים

שבת

סימן א	בענין הוצאה דמלאכה גרועה היא (דף ב' א')
סימן ב	בדין עקירת גופו כעקירת חפץ (דף ג' א')
סימן ג	באור מקיף במה דקאמר ל' רבי לרב לא דמיא לידו ובשתי הגירסאות (דף ג' א')
	במה דקאמר ל' רבי לרב דלא דמי לידו ובשתי הגירסאות גירסת ידו לא נייה או ידו בחר גופו גירא ובמה שרצו לומר ההכונה אחת, ודבריהם תמוהים והבדל גדול בזה דלגירסת ידו בחר גופו גירא פטור גם כלמטה מג' ולאידך גירסא אינו פטור דוקא למעלה מג' וגמ' ערוכה היא לקמן צ"ב וכן פסקינן לדינא כגירסא ידו לא נייה ומתניתין דוקא למעלה מג' כמבואר בר"מ, מכאן יסוד החילוק בזה דלגירסת ידו בחר גופו גירא הפטור הוא ברשות וכאלו נייה החפץ במקום פטור ולאידך גירסא נחשב החפץ במקום חיוב והפטור במלאכת ההוצאה, ולפי זה לא שייך הפטור רק לגבי עצמו ולא לאחריו אבל לגירסת בחר גופו גירא יפטור גם באדם אחר, מכריח מגמ' דהעיקר כגירסת ידו לא נייה והפטור אינו אלא במעשה הוצאה אבל החפץ מיקרי מונח במקום חיוב, מדמדמי ל' לעקירת גופו ובעקירת גופו אי הוה פטור אין הפטור רק במעשה הוצאה ופשוט.
סימן ד	בדין צרוף מעביר וזורק ובדין עמד לכתף (דף ג' ב')
סימן ה	בדין עקירה והנחה ובדין מקום ד' (דף ד' א')
סימן ו	רשות הרבים האם צריכה מקום ד' על ד' (דף ד' ב')
	שבת ו' ב' איתא גבי כרמלית דאקילו בה רבנן מקולי רה"י ורה"ר, מקולי רה"י דבעינן מקום ד' על ד' ומשמע דברה"ד לא בעינן מקום ד' וכדאי' בגמ' גבי עמוד, מקשה מהא דעירובין צ"ט גבי בור וחוליותו דמבואר דאין רה"ר בפחות מד', מיישב דחלוק דין ד' ברה"י מדין ד' ברה"ר, מיישב עפ"י קשיית תוס' שבת ד' ב' בענין שדי גופו בחר עיקרו.
סימן ז	בדין חורי רה"י (דף ד' ב')
סימן ח	בדין לישה במידי דלאו בר גיבול (דף ד' ב')
	בדין לישה במידה דלאו בר גיבול במה דנחלקו הר"מ וראב"ד מקור הר"מ מגמ' קניו מבאר דג' מחלוקת בדבר, תרי עובדי בגמ' שם מוכיחין להריא דג' מחלוקת בדבר.
סימן ט	בענין איסור להשתמש לאורה ובדין הרואה יאמר לצרכו אדלקה (דף כ"א ב')
	בענין איסור להשתמש לאורה ובדין הרואה יאמר לצרכו אדלקה, במה דנחלקו הר"י ורה"ר ובמלחמות שם במי שאין לו אלא נר אחד דמדליקו לכבוד שבת, ובדברי המ"א דמסיק לדינא דבזמננו יכול להדליק לחנוכה ויהנה גם משום שבת מסיק דברי המ"א בצ"ע.
סימן י	מותר השמן שבנר (דף כ"א ב')
	מותר השמן שבנר ג' שיטות בזה.
סימן יא	עניני מוקצה (דף ע"ד א')
סימן יב	זומר וצריך לעצים (דף ע"ג ב')
סימן יג	בענין מלאכת בורר (דף ע"ד א')
סימן יד	בענין מלאכת טוחן (דף ע"ד ב')
סימן טו	בענין מלאכת גוזז (דף ע"ד ב')
סימן טז	באור בענין שיעור הוצאת יין שהוא כדי מזיגת הכוס (דף ע"ז ב')
	בענין שיעור הוצאת יין שהוא כדי מזיגת הכוס ובדין שיעור מזיגת ככוס של ברכה ובדין ד' כוסות, מבאר דאף דשם יין עלי' עד פחות מששה חלקים מים, לענין כוס של ברכה בעינן דוקא על חד תלת, והאחרונים לא כתבו כן ואין להם על מה שיסמכו.
סימן יז	כשיעור הוצאה דעור (דף ע"ט א')
סימן יח	בענין הוציא ח"ש וחזר והוציא ח"ש (דף פ' א')
	בדין הוציא ח"ש וחזר והוציא ח"ש תלתא מימרא דרבא.
סימן יט	בדין מוציא תבלין דמצטרפי זה עם זה ובדברי הר"מ התמוהים (דף פ"ט ב')

קאמר, ואכתי היו יכולים לעשות כשל אולם, ועוד דלמא
הקמייה מלאן ומלאן להשלמת הכנייה, ואיני דומה למה
שאמרו נסוכה.

אב נאמרה הלכה דפרעה היוצאה משם פתח מפסקת הקשר
בין קצתו לקצתו, ונאמרה הלכה שני דבי מחינות כמין

גאס^א אינה רה"י ובי מחינות זו כנגד זו הוי^א רה"י,
ונאמרה הלכה שלישיה צורות ח"ב שאס מחינה
המזרחית והדרומית עומ"ר כו"ג כולה רה"י
ואס פרומ"ר כו"ד אינה רה"י, ואס עומ"ר
והפירלות יתר משיעור פתח אין להס חיבור
קצתו עם קצתו, שפיר יש לנו ללמוד דהלכה
של ב' מחינות אין ברחוקות זו מזו יותר משיעור
פתח, ומלאו אין לנו כמורה, ומן המורה^א כל
שארין לו ב' מוחות ומשקוף עליון אין לו שס פתח,
וכשהמירו בלתי וקורה היינו משום שס פתח ניתן
צרות רביעית אף במלאו, והלכתי מיקון צרות רביעית,
ואס עומ"ר לא מהני לתפוש את שטח המוקף כולו כב"א
ולדונו עומ"ר כל שיש הפסק עשר ומשהו, גם ב' הכתלים
אין נהס קשר, עד שנאמרה הלכה מפורשת בב' מחינות
שיתפשו את השטח אף בהפסק יתר מעשר.

דרי קורה משאירה את מלאו של הפתח, ואתר לא
כני בלתי אלא כפס ד', ולמי שלא סמך עליה מעב"י
ולמי הנמשך ד"א פסול, הרי שהלכתי מיקון אחר שיש
שם פתח, הרי שפרעה קטנה הושאל עלה שם פתח
כפי חכמים, תהא פרוצה נמלחה, או לא, ועל זה למדו בגמ'.

בב"ד אין לחדש לן הלכות וספיקות כאלו נשכחו,
ואס בטוחין אנו שלא ישכחו, אין לריבין להסתפק
עליה, והלך אס היחה הלכה כמתית "שיעור פתח"
וחכמים דנו על זה ברש עירובין, ולתכלית זו הזכירו
זה במתני' ע"ו ב', הרי נאן סוד רב הערך, והיה
הדבר נמשך לנו מר"ח ורבותיו של רש"י
באופי זה, והוא כעין אומר דבר שלא שמע מרבו.

ובשו"י הדברים הרינו מוסיק לפי' מו' שנת ר'
ב' דאין רה"ר פחות מע"ו ור"י כרה"ר ט"ו
אמה איירי ואפ"ה צ"י למימר ר"ב ב' טעמא
דר"י משום לחי וקורה משום מחינה
וג' מחינות דאורייתא ובי עדיף לחי מעומ"ר,
והו ראי' שאין יתר מעשר אלא מדרבנן
ור"י קאי מדאורייתא כמש"כ מ"י שנת
שם נא להודיעני דעתך אחרי כל האמור.

ס' בית אפרים אין תח"י, ואמנם מש"כ
מעב"י שליט"א דאס יש עומ"ר ופרעה
יתר מעשר ועשה צ"ה ורבים בוקעין, אין
נקותא בין לדינא, אין הדבר כן, דאס
פרעה יתר מעשר דאורייתא אין חיבור
קצתו אל קצתו ואין כאן עומ"ר, ומה
שצ"ה מתברר אינו מחזירו לשם ד'
מחינות דצ"ה בלא דלתות מתגטל
בנקיעת רבים, ודל צ"ה אין כאן
מחינות, וכדין שם ד' מחינות
שנתכרו ע"י צ"ה, וזה מוכח דאל"כ
קמה ראי' המשכ"י מדברי הרי"ף
והרא"ש שהביאו הא דר"י לרין דלתות,
ומשמע דלא יתכן דיוחלף רשות
מדין רה"ר לדון רה"י ע"י צ"ה,
וכמדומה שכ"כ מעב"י במכתב
הקדום, וטורח הוא לעיין בו.

תשובתי על דברי מרן זצ"ל

חזר מרן שליט"א [ז"ל] עוד פעם להוכיח דפרעה עשר אינו
אלא דרבנן ח"ל מצינו ב' הלכות כרה"י, א' דג' מחינות
דאורייתא והרביעית אינה מפסקת בכל רוחב שח"י, ב' דלא
תשייר רובא פרוך ומה מצינו דג' מחינות גודרות את הרביעית
אפילו יתר מעשר אף עומ"ר הגודר את רוח זה אפילו יתר
מעשר ע"כ וכבר כתבתי שאין ללמוד לא מרוח רביעית לרבנן,
ולא מרוח ד' וג' לר"י, משום דהני רוחות אין לריבין להיות
גדור כלל, אבל אין הביאור דיתר הג' מחינות מחשבי ל"י לרוח
רביעית כפתח, והדבר מפורש ברש מילתין חוס' ד"ה וליבעו
שכתבו דע"כ אולם מועד שלא כדון נקרא פתח שהרי ה' פרוך
במלאו דלא הוה ל"י גיפופי ע"כ, ומפורש דמקום דאיכא
גיפופי היינו ביתר הג' מחינות הרי כל פירצה נקרא פתח כדת
וכדין, ומדקתני דכהני ג' רוחות דבעינן כהו מחינות, דמפני כן
הוא דמחירין את הפירצה, מפני שהיא כפתח, ושנית נה שיעור
עשר, הרי הוא שם פתח מדאורייתא, ואין ללמוד מרוח ד' דלא
לרין לא להיות גדור ולא לשם פתח, מדע דאס לרין להיות גדור
ואנו תשיבין אותו כגדור מפאת יתר המחינות, ה' רוח רביעית
מכרעת את הכף גם כדון עומ"ר של כל ההיקף, והדון אינו כן
ואין רוח רביעית מתערף לפרוך מרובה של כל ההיקף.

בזה שכתב מרן שליט"א [ז"ל] דאין פתח בלי צ"ה, הנה
לאו טלחה חדלח מחתא מחתינה ומצינו ג' מיני פתחים,
לענין מוחה כתב הר"מ דבעינן גם דלת, וכשנת וכלאס מצינו
פתח הנידון כמחיה והוא צ"ה, והכא איירינן כדון פתח מה
דלרין שלא להפסיק את המשך המחיות מלהתחבר כדי להחיר
מדין עומ"ר, וכלהו אפשר לומר דאורייתא.

ובביקר הך שיעורא דעשר אמות כבר בארתי דאין זה קצב
בעומ"ר דעד עשר הוא דמחיר ולא יותר, כמו
שנבאר לעיל בארוכה דלענין מחינות ירושלים לאחילת קדשים
אנו מחירין עומ"ר אפילו בפירלות יחירות על עשר, רק הכא
הוא דנאמר הלכה בענין חיבור מחינות, דפירצה עד י' נחשבת
כפתח ואינה מפסקת את המשך המחיה מלהתחבר יחדיו,
ויותר מ"י מכיון דלא מתורת פתח ושם פירצה עלה הרי הוא
הפסק ומעכבת על המחיה מלהתחבר יחד.

עוד כתב מרן שליט"א [ז"ל] ומה מדוקדק לשון המשנה
ט"ו ב' שהזכיר התנא גבוה י' טפחים ועומ"ר ולא יהיב
בזה טעם שזה הלכה והוסף אח"כ מילי דרבנן כל פירצה שהיא
כ"י אמות מותר ויהיב טעמא מפני שהיא כפתח וכו', ואילו
ה' הלכה ה' ראו לכלל כל ג' תנאים יחד עכ"ל, והנה שנו
לנו חכמים במשנתנו, ורבינו הקדוש הקדימה וקבעה כפ"ד
דכלאים מ"ד ח"ל המשנה מחיית הקנים אס אין בין קנה
לחצרו ג' טפחים כדי שיכנס הגדי הרי זו מחיה, וגדר שנפרך
עד י' אמות הרי הוא כפתח יתר מכאן כנגד הפירצה אסור,
נפרצו זו פירצה הרבה אס העומ"ר על הפרוך מותר וכו',
ע"כ, הנה שנו לנו טעם גם בלמוד כניסת הגדי, ואף בלמוד
הוי הלכה, ונאמרה מפי הגבורה למ"מ, הטונה עמוקה ומי